

7 3 OKT 1943

Eksp. 6.10.
Arg. 1943
O.V.
Jfr.

DNB S T I K K E N
6. oktober 1943.

VÅR LINJE.

Vi nærmer oss nå den siste og avgjørende fase i sterkrigen. Det er enda umulig å se noe om når krigen kan være slutt, og den tiden vi har igjen kan bli tung og vanskelig. Men det er viktig at vi har klart for oss at vi også i denne siste fasen må sette inn alle våre krefter for å holde fronten fast og vår linje rett, slik at vi står samlet og sterke til å ta opp fredens mange oppgaver og problemer med samme kampanje og energi som vi har vist i vår strid mot okkupasjonsmakten.

Langt bedre enn å gå trett etter alle påkjenningsene i disse årene og mener at de nu kan tillate seg å gå på akkord med samvittigheten "fordi krigen allikevel er slutt om noen måneder". Andre mener i uoverveilet optimisme at tiden nå er inne til å gå inn for nye kampanjer som ikke har noe grunnlag i de faktiske forhold i vårt land.

Vår styrke ligger imidlertid i at fronten er samlet og en bestemt linje og nå som for er det vår første oppgave å fortsette den passive motstand på alle områder i henhold til de paroler som er gitt. Den viktigste av disse paroler er fremdeles å holde å delta i "den nasjonale arbeidsinnsats", som betyr kamouflert mobilisering av den norske befolkning til arbeid på tyske befestninger og militærlegg, og effektiv sabotering av den planlagte "rasjonalisering" av næringslivet.

"NORGES HANDELSFORBUND"

Som bekjent har Landets håndverkere, små for den enkelte håndverker er blitt adrevet kontingent, sagt klart fra om at de ikke vil betale kontingent til Norges Håndverkerforbund.

Dette spørsmålet har blitt aktuelt for handelsstanden, idet der i disse dager er sendt ut en rundskriv fra Norges Handelsforbund med krav om kontingent fra alle detaljister, grossister og agenter, beregnet etter normale angitte satser av bruttoomsætningen, for agenter vedkommende av bokført oppvisjon. Det sier seg selv at handelsstandens medlemmer alle som en må nokte å betale denne kontingent. Det dreier seg her om en nazistisk ledet organisasjon, hvor ledelsen er innsatt av de nævnte myndigheter uten å være valgt av medlemmene. Denne organisasjons oppgave, som skjer dels til fremme av tyske krav om "nasjonal" arbeidsinnsats, dels til fremme av rent nazistiske formål, søkes nå finansiert ved innkreving av kontingent fra alle handlende i hele landet. Dette tilsvarende for at medlemskapet er ~~knusent~~ påtvunget dem mot deres vilje. Det er karakteristisk for det pengebehov og det pengeforbruk som de nazistiske organisasjoner har, at den kontingent som nå kreves handelsstandens medlemmer, dreier seg om meget betydelige beløp, som for den enkelte medlem vil være det månedbeløp av hva han betalte til sin gamle organisasjon.

Parolen er klar: **INGEN MÅ BETALE KONTINGENT TIL NORGES HANDELSFORBUND.** Det samme gjelder selvsagt de øvrige nazistiske ledede foreninger eller forbund som spørsmålet måtte bli aktuelt for.

SANGEN TIL LIVET UNDER BOYKOTT.

Den nye norske filmen som nazisten Leif Sinding i disse dager har sendt ut på markedet under tittelen "Sangen til livet" skal boykottes. Fortell dette til venner og bekjente så streiken kan bli effektiv.

NS ARKIVET SOM BLE STJÅLET I ÅLESUND.

Norske patrioter har gjort innbrudd i kretskontoret for NS i Ålesund og tatt med seg arkivet med dokumenter fra 1940 til august 1943. Vi skal i dette og følgende nummer gjengi noen godbiter fra dette arkivet som viser hvad slags folk som utgjør vårt "statsbærende" forræderparti og hvilke venskapheter de har å kjempe med.

Jon Ryste skriver 4/2/41 til kretskontoret:

"Tillader mig hermed tilskrive Dem og bede om etterfølgende spørsmål. Man høre så meget. Vet ikke vad som er sant. No var det sagt, at der skal tilsettes "Gaulleter" i kvar kommune, og dermed også i Orsta. Tenker på om sådan job kunde passe mig. - Bedder derfor om å få, om så er tilfælde opgive betingelser. - Etter som det seier her, vil ingen vere Orstø. Vis de er tilfælde, kan jeg anbefale student Anders Ryste, adr. Valdemar Franssgt. 64, Oslo. Med høyagtelse...."

Olav K. Løvoll i Ytterdal klager sin nød i brev av 19/4-41:

"Ja, det er ikke greit å vere tilhenger av Nasjonal Samling i disse tider. I alle fall ikke når man skal bekjempe det apokalypt som joi har gjort i over 1 år. Det er til sine tider joi fristes til å gå op. Joi vet ikke om her nogen som er medlem av Nasjonal Samling i Ytterdal. I alle fall så blir jeg som regel alene når vi kommer inn på det nye som holder på å gro i Norge idag. Men joi er glad for at det gamle og usle ramler som det gjør nu om dagene."

Carl E. Hansen i Høllandshavn har det heller ikke så lett. Han skriver. 10/3-41:

"Jeg fulgte oppfordringen om at forsøke at få folk til radion både den 30 januar og 1 februar, jeg gikk personlig rundt foruten et jeg telefonert til slike som hadde telefon. Resultate var: Fredag 30 kom 1 - en - mann, han satt hos mig en liten stund så gikk han, når jeg fikk rede på at Statsakten og utskiftelsen skulde foregå søndag så satte jeg mig, på trods av det dårlige resultat fredag, i bevegelse for å få samlet tilhørere søndag, resultatet var, her kom en mann - ikke den samme som var hos mig fredag. Som jeg har sagt tidligere så anser jeg stillingen her slik: Avertens møte som N.S.-møte kommer ganske sikkert ikke mange hvis der idetallet kommer nogen, det måtte vere en lægpreker eller en som talte om jordbruksspørsmål og så fløttet N.S. propaganda. Her er så hårdkokte jössinger at raken forhåpentlig ikke kan opvises andre steder i landet."

En er nesten i tvil om Alfred Vøblungnes i Ålesund driver igjen eller om han er alvorlig når han den 14/1-41 skriver til fylkesmannen:

"Da jeg er innvalgt som medlem av Ålesunds byråd og det er umulig for meg å møte i denne forsamling, skal jeg nedenfor framkomme med grunnen for min nektelse.

Jeg har i flere år lidd av dårlig fordøielse, som bevirker en sterk gassdannelse i maven med periodisk hodepine. Det er derfor vanskelig for meg å holde meg i ro, og må vere i stadig bevegelse for å gi mine følelser luft, enten oppad eller nedad, og dette er til stor sjikene for meg personlig som den jeg skal vere sammen med...."

Den nye tids vikinger har ikke lyst til å dra i austerveg. Fylkesfører Astrup skriver til kretsforerne den 30/1-43:

"Det viser seg at kun et uttall av dem som har meldt seg til Legionen og som er ransket til lægundersøkelse er møtt fram ...
Jeg oversender vedlagt kopier av nye innkallelelsesordrer fra SS Ersatzkommando Norge for Deres krets, og ber Dem på det innstendigste å sørge for at ordrene no blir etterfulgt...."

FINLAND OG FREDEN.

Spørsmålet om Finlands stilling er blitt ytterligere aktualisert ved begivenhetene i Italia og den tyske retrett på østfronten. Det ble en viss politisk krise i somrer, som bl.a. førte til et riksdagen for første gang siden krigens begynnelse fikk ta opp regjeringens utenrikspolitikk til debatt. Debatten var hemselig og det ble bare opplyst at regjeringen hadde fått full decharge. Men fredsdiskusjonen fortsatte både i finsk og svensk presse og den har om ikke annet resultat i at det har utkrysstallisert seg viss synsretter som synes å være fremherskende i alle lag av folket, nemlig for det første at Finland ønsker fred, men bare en fred som garanterer landets selvstendighet og frihet, og hvis Moskva vil tilby en slik fred, vil Finland mere enn gjerne få en slutt på krigen. Det synes videre å være enighet om at Finland uforstyrlig ble trukket med i krigen i juni 1941 og at denne krigen bare er en fortsettelse av vinterkrigen 1939/40. Finlands krig betraktes dessuten som en slags separat, uavhengig av stormaktskrigen, og gjelder for Finland bare dets egen "forordnings sak". Dette skal ikke de former atlig grensene fra 1939, men det skal bli uttryktlig presisert hvilke fredsforhold som skal gjelde seg å utsette. I løpet av september offentliggjorde "The Times" korrespondent en nasjonell erklæring som satte seg fra "forordnings sak" og "forordnings sak". Den var avfattet på fire punkter og gikk ut på at Finland ønsket fred, men ikke betingelsesløs kapitulasjon, at Finland ikke ville utlevere tillit til USA, men er klar over at dette ønsket at Finland og Tyskland "baktar seg i strid på samme side". Videre ble det foreslått felles fredsforhold med Storbritannia, bare med Sovjet forbeholdt, og at Finland vil bli innført nordisk samarbeid etter krigen, til og med i så høyt grad som de nordiske land skulle forene seg til én stat, og tilslutt at Finland med hensyn til forsyninger kan bli et tilfellesfall med USA og Storbritannia. Det sistnevnte - og ble offentliggjort offisielt - at det var de svenske statsministeren som var kilden til denne erklæringen, som i løpet av den av den finske pressen ble hilst som de fortløpende ord om Finlands utenrikspolitisk holdning. Den 24. sept. holdt finansminister Tasa en - og gjorde ramm innom det socialdemokratiske parti - en tale hvor han likt som statsministeren fastslo at Finland ville ha fred, men bare hvis det skjedde på like vilkår i freden. Den største vanskiligheten, er Tasa, var statsministerens sfiakkelige ønsket. Han opptrådte til at man nu skulle avlyse all offentlig diskusjon om fredsforholdet, fordi man dermed bare vil statsministeren inntrykk av tryknet. Den 25. sept. sammens ble den tidligere om at den røde armé hadde inntatt Gdansk og siden har sin arme rykket et godt stykke inn i Hviterussland og nå nær til Danzigkysten.

Man skulle tro det var i Finland det rose å trekke seg ut av krigen for situasjonen for alvor blir utrykkelig på nordfronten. Men så lenge diskusjonen føres på samme grunnlag og på samme utgangspunkter som nu, er det liten chance til at den kan føre til praktiske resultater. Teorien om Finlands "separatisme" er uholdbar i praksis, selvom den riktignok har den fordel at anspningen til separatisme dermed holdes åpen. Det har med rette vært svensk kritikk i Moskva at USA opprettholder forbindelse med en stat som fører aktiv krig mot dets allierte. At forbindelsen opprettholdes skyldes vel for en del hensynet til den amerikanske opinion og for en del det at man i det lengste ville holde muligheten for megling åpen for finnene. Men etter at Finland som svar på et amerikansk meglingsstilbud iværkjente sin utenriksminister til Berlin for å spørre om lov, er denne muligheten bortfalt. Den eneste mulighet er nu å henvende seg direkte til Moskva. Alle Finlands venner i Norge håper at denne mulighet må bli benyttet for de russiske arméer henvender sin oppmerksomhet på fronten i nord, for det

skulle være innlysende at det vil være en fordel for Finland
å få sin fremtid avgjort ved forhandlingsbordet heller enn på slagmarken.

DEN ENGELSKE FAKTORENINGSKONGRESS

har antatt en resolusjon som krever full avstraffelse av tyske krigsfor-
brytere. Det het opprinnelig i resolusjonen at "det tyske folk-ken ikke
undra seg ansvaret for å ha satt krigen i gang og for den tyske armeens
forbrytelser", men etter en ganske heftig debatt vedtok kongressen et
endringsforslag som gjør nazistene og ikke det tyske folk ansvarlig for
krigsforbrytelsene. Resolusjonen gir videre uttrykk for den oppfatning
at De forenede nasjoner må holde Tyskland okkupert en lang tid etter
krigens slutt, inntil det tyske folk er avrustet og har lært å tilpasse
seg til demokratisk styre og er modent til samarbeide med Europas andre
frie nasjoner.

FRI TYSK NASJONALKOMITE I MOSKVA.

I Moskva er det dannet en fri tysk nasjonalkomite bestående dels av
flyktinger, dels av krigsfanger. Tyllig har også to generaler fra Stalin-
grad sluttet seg til komiteen og er gått ut et opprop til de tyske soldater
på Vestfronten om å gjøre slutt på Hitlers krig. Også i London er det nu
blitt dannet en tysk nasjonalkomite, som imidlertid ikke har fått noen
som helst offisiell anerkjennelse. Medlemmene er hentet fra forskjellige
politiske leire, men komiteen betraktes allikevel som vesentlig kommunist-
isk anstrøket.

AMBASSADØR-UTSEFTNINGER.

Litvinov er kalt tilbake fra Washington - det skjedd, formodentlig med
hensikt, samtidig med jukebocken-aksjonen. Tidligere er han bekjent Mainky
blitt kalt tilbake til Moskva for å tre inn i stillingen som viseutenriks-
rådgiver. Hensikten med tilbakekallelserne ~~er~~ står muligens i forbind-
else med det forestående møte mellom USA's, Storbritannia og Russlands
utenriksministre.

nu er også den amerikanske ambassadør i Moskva, Stendley, blitt byttet ut
med låne- og leielevsadministratoren Mariani.

I USA er dessuten viseutenriksminister Sumner Welles gått av
og er erstattet med Edward Stettinius, som også kommer fra låne- og leie-
levsadministrasjonen.

STILLINGEN PÅ DODEKANESERNE

(eller Dodekanese) i det Egeiske Hav har vært noe så uklare. Imidlertid
synes det nu å være på det rene at de tre nordlige Syene Sámos, Leros og
Kos likesom den sydligste Gasterose, er besatt av engelskrennede, mens
hovedsya Rhodos er på tyske hender. På Sámos ble 2000 fascisttropper av-
vepnet, mens 8000 avla ny troskapsed til kongen. På Leros fikk alle de
italienske troppene beholde sine våpen og står nu beredt til å forsvare
øya sammen med engelskrennede. Alle Syene falt i engelskrennendes hender
uten kamp. På Rhodos regner man at det befinner seg en styrke på 4-7000
tyskere og et fåtall fascistempatiserende italienerne.

PARTISANENE I JUGOSLAVIA

har i de siste 3 mnd. gjennomgått en grundig utdannelse og reorganisasjon
som for største delen har foregått under ledelse av engelske offiserer.
Partisanenes leder er "Tito" - et pseudonym som dekker en kjent kroatisk
flykting som under kong Alexanders diktaturår bodde i Paris. Partisan-
armeen som ialt beregnes til næsten 200 000 mann, opererer vesentlig i
Syd-Dalmatia og Bosnia. En annen sterk avdeling står nord, syd og vest
for Zagreb, altså midt i Kroatia. Dessuten befinner det seg en mindre
avdeling på ca. 20 000 mann på grensen mellom Bosnia og Montenegro. Ved
siden av partisanarmeen opererer Michailovitsj' arme i fjellene i Syd-
Serbia og i det nordøstlige hjørnet av Montenegro. Denne arme er i det

slatte året redusert fra 100 000 til 30 000 mann, idet en stor del av troppene er gått over til Tito som en følge av den herskende mistro til Michailovitsj' storsorbiske politikk. Partisanarmeen er på den annen side ikke å betrakte som en Moskvakontrollert kommunistarmé, slik som det har vært hevdet. Partisanene har sanlet seg om en rent demokratisk, anti-nazistisk linje med det felles mål å drive tyskerne ut av landet. Det er ennå ikke på det rene hvor store styrker av de italienske Balkan-divisjoner som har sluttet seg til partisanene, men en regner en 50-60 000 mann og hertil kommer store mengder av våpen og ammunisjon og til og med tanks, som er falt i partisanenes hender. Den viktigste ~~fakkm~~ oppgave partisanene har satt seg i forbindelse med den nye strategiske situasjon etter de alliertes invasjon av Italia, er å sikre kontroll over den dalnatiske kyst hvor en kan vente at de allierte vil gå i land. De holder havnebyen Split (Spolato) og tross kraftige tyske motangrep fremdeles også Suchak ved grensen til Italia. Dessuten behersker partisanene en rekke øyer utenfor den dalnatiske kyst, hvor de nu er i ferd med å lage nye flyplasser som kan tjene som baser for allierte jagere ved en eventuell landgang i Jugoslavia.

SVENSKENE NEKTER TRANSITT AV BENZIN OG OLJE.

Etter at transitten av krigsmateriell og personell ble opphevet etter uttale med tyskerne i august, har det fremdeles gått etog med alminnelig gods både over Kornsjø og over hesteskoruten i nord. Til dette alminnelige gods har vært regnet også bensin og olje. Nu har svenskene imidlertid opphevet transitten også for denne art av krigsmateriell.

DEN TYSKE RETRETT I ØST.

Den 5. juli satte tyskerne i gang sin lange ventede "sommeroffensiv". Den rettet seg bare mot et enkelt avsnitt av fronten og målet var å eliminere det russiske fremspringet ved Kursk. Senere er det dog blitt hevdet fra tysk side at denne offensiven utelukkede ble satt i gang for å bringe uorden i russernes offensivplaner. Initiativet gikk imidlertid snart over på russernes hender og styrken i den russiske motoffensiv tvang tyskerne til en omfattende retrett langs hele fronten. Store deler av Ukraina, en rekke viktige byer og fremfor alt industriområdene i Donetzbassinet er igjen på russiske hender - og denne gang for godt. Gjenoppbyggingen er allerede i full gang og i Cherkow er til og med gjenreisningen av skoler og privathus i full eving. Tilbaketoget er i tysk propaganda blitt omskrevet i mange innviklede ordelag som "elastisk krigføring", "dynamisk retrett" etc.etc., og det faktum at tyskerne har rømnet viktige stillinger uten å våge å ta opp kamp blir utlagt som genial strategisk taktikk. At de tyske forbindelseslinjer måtte forkortes var utvilsomt en tvingende nødvendighet også på grunn av ødeleggelse og slitasje av kommunikasjonsmaterielle.

Fronten går nu langs Dnjepr fra Vitebsk over Orsa, Mogilew, Gomel, Kiev til Dnjepropetrovsk og Saporzje. Her ser det ut til at tyskerne akter å oppby motstand. De har satt inn reserver og vil formodentlig gjøre sitt ytterste for å holde denne linjen til vinteren setter inn og det kan bli en pause i operasjonene. Skulle ~~tyskerne~~ bryte igjennom ved linjen Gomel-Vitebsk, vil dette bety en alvorlig trussel mot forbindelsen mellom de tyske nord- og sydarmeer. Øst for Gomel strekker seg et vidtstrakt sumpland - Pripetsksumpene - med få og dårlige nord-syd forbindelser som utgjør et lett og fristende mål for partisanenes virksomhet. Det er verdt å huske på i denne forbindelsen at den gamle polske grensen går bare ca. 20 mil vest for russernes nuværende stillinger - rett vest for Minsk, øst for Pinsk, Rowne og Tarnopol.

Det er sannsynlig at målet for russernes sommeroffensiv har vært nettop linjen langs Dnjepr som de nu har nådd. Den kommende vinteroffensiv vil

ta sikte på gjenerobring av resten av Ukraina. Blir tyskerne drevet tilbake fra Danjörlinjen har de ingen naturlig forsvarslinje for Karpatene. Formodentlig vil russerne da også samtidig rette et støt mot tyskerne i Leningradavsnittet, hvor tyskerne fremdeles står noen kilometer fra Lenin grad og bombarderer byen med granater uten håp om å kunne innta den. Når så den annen front i vest formodentlig en gang til neste år blir åpnet, blir det jo spennende hvem som kommer først til Berlin.

UNIVERSITET I ILDEN PÅNY.

Nazistene har i år igjen gjort et fremstøt mot Universitetet og har forlangt innført et nytt reglement som vil endre grunnlaget for opptaking av studenter, idet rektor, som skal avgjøre hvilke studenter som skal opptas, også skal "ta hensyn til andre ting som han under de forhåndsverende omstendigheter finner på veie ved uttøringen av studenter". Universitetet har klart sagt fra at det ikke kan godtas et slikt reglement. I et skriv som ble vedtatt av komiteen fra samtlige 6 fakulteter, heter det bl.a.: "Universitetet må ha reglementsmessig sikkerhet for at opptaking av studenter bare kan finne sted etter saklige hensyn godkjent av fakultetene, etter samme retningslinjer som tidligere. Departementet må eller ta den ufravikelige konsekvens av - i strid med forutsetningene for universitetslærernes hele virke - å gjøre Universitetet til en institusjon med vesentlig annen karakter enn det hittil har hatt. Det må gi avkall på å bruke de universitetslærere som føler seg samvittighetsforpliktet overfor en oppfatning av universitetsgjærningen som er uforenlig med de prinsipper det nye reglement bygger på."

JÖDEFÖRFÖLJELSER I DANMARK.

Tyskerne har nå satt i gang jödeförföljelser i Danmark etter samme linjer som her i Norge. I den anledning har den svenske regjering prøvtestørt i Berlin og samtidig erklært seg villig til å ta imot alle jöder som vil söke tilflukt i Sverige.

Tyskerne har fremdeles ikke funnet noen løsning på regjeringsspørsmålet, idet det hittil har vært umulig å finne noen som vil gjøre lekettjeneste. Departementene bestyres nu av fagsjefene, men disse arbeider hver for seg og danner ikke noe slags "administrasjonsråd". De Jödeförföljelserne vil sikkert ikke bidra til å gjøre situasjonen i Danmark lettere for tyskerne.

EN KYLDEST TIL DANMARK.

Vi citerer idag et utdrag av den danske dikter Kaj Munk, som nu sitter på lås og slå i tysk konsentrasjonsleir i Danmark, fra hans "Nytaarsprediken til hele Aaret":

"..... Sneen smelter, Taagen forsvinder, foran os ligger et Land, der vil grønnes. Vi elsker det usigelig. For det er Danmark. Vi elsker det for Rolfs Tappehed, for Thyras Fremsyn, for Absalons Vikingekristendom, for Margrethes Udsyn og store Sjæl, for Christian den Fjerdes trofaste Virke, for den sønderjydske Bondens Udholdenhed og urekkelige Tro, for vor Mors vinterru Arbejdshænder og vor Elskedes Skesommernetskys. Vi elsker det for dets nøgne friske Hovedstads Skyld, for Fyn, der saa pyntelig er nøgdet helt for sig selv, og for Jylland, der ligner England. For alle de pludrende Smaader og Havet, der er vort Kejserdømme fra Floden til Jordens Ende.

Og vi elsker dette Land for vore Digtøres og Tænkeres Skyld, for Dalgas, for Møjeriernes, for den danske Arbejders, han, der uden at knurre bærer Dagens tunge Byrde på sin brede og selvbevåste Ryg, og for Landsoldaten, han som fra Svend Tveskægs Tid til Christian den Tjendes siger sin Vittighed selv i Døden. Vi elsker det, fordi vore Børns Kinder er røde og rund fordi det har lært os, at vi skal være gode ved Dyr og regne othvert Menneske for et Menneske, fordi det har lært hver eneste af os ind i Sjælen nordisk Ridderlighed og nordisk Afsky for Bøddler